

Hász Róbert

A Vénusz vonulása

[Városok]

Drezdába május 8-án érkeztek cikázó villámok, csattogó mennydörgések közepette. A négylovas hintó úgy száguldott velük az éjszakában, mintha haramiák üldözték volna, a kocsis nem is próbálta visszafogni a lovakat. Az ijesztő rohanás közepette János és Hell teljes némaságban ült a sötétben, mialatt a jármű jobbra-balra dülöngélt velük a kátyúkban. Mójukban állt volna egy jobb és rövidebb úton is megközelíteni a várost, a választófejedelem parkján át, csak hogy oda megrakott szekérrel tilos volt behajtani, ők viszont nem szívesen váltak volna külön a műszereiket szállító poggyászkocsitól.

A hintó sötétjében le sem kellett hunynia a szemét, hogy újraperegjenek előtte az elmúlt napok állomásai. Elég volt oldalt fordítania a fejét, és az ablakon túli éjszakában Leitmeritz, Lobositz, Aussig, Pirna futott tova, s közben a háború pusztította települések sorjázta, romok, kiégett épületek, kifosztott kúriák bukkantak föl a távolban, a hétéves, hiábavaló háború, Frigyes régi győzelmeinek nyomai. Az üszkös épületmaradványokon lakkszerű bevonatot képzett az eső, mintha a természet tartósítani szeretné a rombolás megfeketedett emlékműveit.

– Európa tele van sebekkel – mondta akkor hangosan.

– De már az új háborúra készül – válaszolta Hell. – Minden nemzedéknek meg kell tapasztalnia a pusztulást.

Egy hete megállás nélkül viharból viharba értek, nyomon követték az ítéletidő vonulását. A minap egy szász paraszt otthonában voltak kénytelenek menedéket kérni. Szokatlan beosztású ház volt, egy fedél alatt, igaz, jól elkülönítve élt a paraszt a családjával és minden ingóságával, állatával egyetemben. Deszkafal választotta el őket az ökröktől meg a juhoktól, és mégis, meglepően tiszta volt minden a portán, takaros és rendes, bár igaz, a szagok nem tűntek el, az állatok jelenléte erősen érződött a levegőben, mikor este nyugovóra tértek.

Amikor reggel felébredt, egyedül volt a szobában. Hallotta, hogy Hell a házigazdával beszélget a szomszéd helyiségben. Felkelt és kiment hozzájuk. A vihar elült, a vendéglátóik kitárták a széles ablaktáblákat, a kora nyári nap beragyogta a konyhát, vagy mit, mert ez is amolyan praktikusán kifundált helyiség volt, akár csak az egész ház, ágy is meg tűzhely is, de étkezőasztal is volt benn. Ott álltak mindannyian Hell körül, a zömök, zsíros hajú parasztember a sovány feleségével,

(részlet)

négy gyerekükkel, mint az orgonasípok, körbevették Hellt, aki éppen csokoládét készített nekik. A paraszt elárulta, hogy hallott ugyan erről a csodálatos italtól, de közelebről még sosem ismerkedett meg vele. Megkóstolták, arcukon mennyei öröm áradt szét, s Hell, hogy kedvükben járjon, s ellentételezze a szállást és a vacsorát, mert a szász paraszt pénzt nem volt hajlandó elfogadni tőlük, egy kis csomag kakaót hagyott nekik ajándékba...

Egy közeli villám mennydörögve repesztette ketté a sötétséget, amitől János összerezzen az ülésen. A délutáni pihenő alatt a kocsisuk rémtörténettel ijesztgette őket, nevezetesen, hogy egyik szakmabeli ismerősének hintájába pár évvel korábban, ehhez hasonló viharos napon, belecsapott a villám, mialatt Drezdából Pirnába igyekezett, és végzett vele, a lovakkal és az utasokkal is, beleértve a kocsi-kísérőt, aki hátul állt a kerekek közötti pallón. A hintó kiegészítve, a benne ülőkből csak fekete szénkupac maradt, de az ismerőse, érdekes módon, úgy halt meg, hogy semmi látható sérülés nem esett a testén. Hanyatt feküdt tíz lépésnyire a kiegészített kocsitól, egyik keze előrenyújtva, ujjai közt a füstölgő gyeplő maradványait szorongatta, mintha még mindig a bakon ülne, a másikon az ostort, akárha szoborrá merevedett volna. Saját szemével látta, bizonygatta, amikor a halottat kiterítették a pirnai kápolnában, és két ember kellett hozzá, hogy tenyerét szétfeszítsék, és az ostort kivegyék belőle. Hintójuk eszelős éjszakai száguldásából ítélve János elhitte, hogy a kocsiban mély nyomot hagyott az emlék, de meséjének hatására maga is minden egyes sistersgő felvillanást követően azt várta, mikor csap beléjük a mennykő.

Végül sértetlenül elérték Drezda falait, de a vámtiszt, aki fogadta őket, húzta az időt, mintha parancsba kapta volna, hogy ne siesse el az ügyintézését. Meg sem lepődött rajta, hogy Bécs császári csillagásza toppan be hozzá éjnek idején, egy órát időzött odabent, a széles falban kialakított irodájában, ahol másik két kollégájával puszogtak a viharlámpa fényében. János már annak is örült, hogy legalább szárazon voltak a széles boltív alatt. Kiszálltak, megmozgatták tagjaikat. Várakozásukból annyi előnyük származott, hogy a poggyászkocsi utolérte őket. Megnyugvással állapították meg, hogy annak sem lett semmi baja útközben.

A tiszt, miután végre visszatért hozzájuk, nem szólt egy szót sem, marcona képpel intett, szálljanak vissza a hintóba, majd utasította a kocsist, hogy induljon. Csak amikor a kocsi megugrott alattuk, jutott eszébe Jánosnak, hogy az ajánlóleveleiket, úti okmányait nem kapták vissza. Hell nyugodt volt, nem idegeskedett.

– Ilyen a hivatal – vonta meg vállát egykedvűen.

A kocsik végiggördültek az alvó város kövezett utcáin, s csak remélték, hogy a megfelelő cím felé tartanak. A menetrend szerint, amit még otthon, Bécsben állítottak össze, s a futárokkal előreküldtek, megszervezni a pihenőhelyeket, a helyi jezsuita misszióban kellett volna megszállniuk. Drezdában működött egy éppen csak megtűrt, néhány fős jezsuita kolónia, s nekik kellett volna gondoskodniuk fogadásukról. A hintó üveglapjain keresztül olybá tűnt, mintha fekete eső mosta volna odakinn a várost, sötétben csillogtak a házfalak. Egyszer a kocsi hőzni kezdett, és végre megálltak. János szállt ki elsőnek, és amikor a kocsilépcsőről lelépett a kövezetre, egy görnyedt, fekete alak közeledett feléje az

esőben. Egyik kezében széles esernyőt tartott maga fölé. Lassan mozgott, szinte húzta a lábát, s mikor odaért, megkérdezte, ez-e Maximilian Hell kocsija. János igennel felelt, mire az alak hirtelen kitérte szabad karját, s örömteli hangon üdvözölte, majd félkézzel megölelte.

– Hassauer atya vagyok, a helyi házfőnök. Isten hozta, páter Hell!

Udvariasan helyreigazította, hogy nem ő páter Hell, hanem amaz, és a mesterére mutatott, aki éppen ekkor kászálódott le a lépcsőn. Hassauer atya oldalazva arrébb csoszogott, és ugyanolyan vehemenciával üdvözölte Hellt is. Elindultak a szállásuk felé a zuhogó esőben, azok ketten a paraplé alatt, ő meg mögöttük.

A helyi szerzetesek szívélyes fogadtatásban részesítették őket. Mindösszesen heten voltak jezsuiták egész Drezdában, s mivel a városban római hitű polgárok ingatlantulajdonnal nem rendelkezettek, a szálláshelyüket a választófejedelemtől bérelték 400 tallérért. A város széles, erős falaiban kialakított lakásokban laktak, tréfálkozva meg is jegyezték, hogy ennél biztonságosabb fészük sehol sem lenne, mivel éppen fejük felett őrködnek az ágyúlövegek. Bővében voltak a helynek, a hét szerzetesre tizennégy szoba jutott, minthogy az évek során elhunyt rendtársaik helyére nem fogadhattak be újakat. Így aztán őket is külön szobákban helyezték el, és János igencsak örült, mert mindig kényelmetlenül érezte magát, ha alvóhelyét meg kellett osztania mással. A hét jezsuita amolyan félhivatalos missziót látott el a helyi kisszámú katolikus hívek között, önellátók voltak, egyesek közülük munkásként keresték kenyerüket, volt, aki magánórákat adott. Hassauer atyát a köszvény kínozta, minden lépése fájdalmas gyötrelmem volt számára, és ha nem volt feltétlenül szükséges, már el sem hagyta szállását. A folytonos fájdalom megnyújtotta arcának vonásait, keze fejének ízületei csontos bütykökként dudorodtak ki, s az állandó görcsöktől ujjai karmokká merevültek. A szenvedés ennek ellenére, vagy tán éppen ezért, nem zárta be lelkét nyomorgó testének bőrtönébe, nyílt, együttérző tekintetében ott égett a segítőkészség. Úgy kezelték őket a drezdai atyák, mint régen várt hírnököket egy távoli világból, biznysággal arra, hogy van értelme kinttartásuknak.

Szerény, de finom vacsorával kínálták őket, és miközben a zöldséges tésztalevest meg a kőkemény barna kenyeret fogyasztották, Hassauer atya elárulta nekik, hogy Hoffmann tanácsos urat, aki tudvalevőleg szimpatizált a Jézus Társasággal, két nappal érkezésük előtt, összeesküvés gyanújával, egy időre őrizetbe vették.

– Szerencsétlen ember – csóválta fejét Hell.

Hassauer atya igyekezett megnyugtatni őket, hogy a tanácsos úrnak letartóztatása előtt sikerült megszerveznie a továbbhaladásukat Drezdából Lipcse felé.

János elpanaszolta az atyának, hogy a vámtiszt magánál tartotta úti okmányait, s azok nélkül bajos lesz elindulniuk. Ekkora pimaszságra Hassauer atya sem számított a gróftól.

– Antónia hercegnő a mi pártunkon áll, de sajnos már nem ő, hanem fia uralkodik Szászországban – magyarázta szomorúan. – Wurmbrandt gróf felel a vámügyekért Drezdában, és élvezi a választófejedelem bizalmát. Ki vagyunk neki szolgáltatva. A kocsik holnaputánra előállnak, addig amúgy is várunk kell. Az Úr előbb-utóbb mindenre kínál megoldást.

– Helyesen vélekedsz, testvérem – értett vele egyet Hell.

Az Úr jóindulatában János sem kételkedett, a gróféban annál inkább. Úgy hajtották nyugovóra a fejüket, hogy fogalmuk sem volt róla, mikor indulhatnak tovább.

Másnap délelőtt, miután elfogyasztották reggelijüket, és Hassauer atya elküldte az egyik testvért a szállítmányozóhoz, hogy minden eshetőségre azért készítse elő a járműveit, egy rizsporos hajú futár toppant be hozzájuk, térdzokniban, csatos cipőben, és átadott egy levelet. Hassauer atya elolvasta, majd izgatottan így szólt:

– Meg nem mondom, testvéreim, hogy ez jó hír vagy sem, de legalább történik valami: Wurmbrandt gróf kihallgatásra hív benneteket a fejedelem palotájába. A hintó egy óra múlva itt lesz. Előtte azonban városnézésre invitálja a két bécsi csillagászt.

Egy órán belül be is kopogtatott hozzájuk egy előkelő öltözékű úriember. Franz Mötzburg néven mutatkozott be, és közölte velük, Wurmbrandt gróf felkérésére érkezett azzal a megbízással, hogy megismertesse a bécsi urakat a város nevezetességivel. Odakinn nyitott hintó várta őket.

Drezda gyönyörű volt a késő tavaszi napsütésben, mintha nem is ugyanabban a városban jártak volna, amelyikbe előző éjszaka megérkeztek: a falak már nem tűntek sötéteknak, tiszta, rendezett utcáival, díszes tereivel elbűvölte Jánost. Azt tapasztalta, hogy a városlakók modora, viselkedése kulturált, jöllehet Hassauer atya előző este figyelmeztette őket, a katolikusokkal, de főleg a jezsuitákkal szemben a protestáns lakosság gyakran mutatja ki ellenszenvét, ami oknál fogva ők maguk is kizárólag világi öltözetben közlekednek odakinn. Átkocsikáztak az Elba hídján, megtekintették Erős Ágost, néhai szász választófejedelem és lengyel király csillogó, ércből öntött lovas szobrát. A fejedelem hírhedett testi erejének legendáját maga a szobor mérete is igyekezett fenntartani – az uralkodó állítólag pusztá kézzel képes volt összetörni egy patkót, mesélte nekik Mötzburg úr. Megálltak egy sörmérésnél, megkóstolták a helyi főzetet, János tetszését nem nyerte el, ízét valahova az ecet és a bor közé helyezte – természetesen Mötzburg úr velük fizettette ki a számlát, amit János sokallt ugyan, 8 groschent egy kupa sörért, azaz fél florénát hazai pénzben számolva, de szó nélkül kifizette.

Ezt követően a választófejedelem galériáját látogatták meg. János kedves szokásnak találta, hogy a galériába belépvén egy fehér táblára fel kellett írniuk a nevüket. A táblán rengeteg név szerepelt, azoké, akik korábban már jártak ott előttük. Jánosnak az a kabinet tetszett leginkább, amelyben a pasztellel, azaz a száraz festékekkel készített képeket őrizték. Emellett legfőképpen Antonello da Messina Szent Sebestyén című képe váltotta ki csodálatát. A cölöphöz kötözött Sebestyén nyílvezőktől sebzett teste, távolba révedő, a hit bizonyosságát tükröző tekintete, a háttérben az épületek megtört falaival, a kép felső harmadában a komor felhőkkel, felemelő erővel hatottak rá. A földi és az égi hatalom kettősségét vélte felismerni a művész alkotásában, és bár a sötétszürke felhők a Mindenható, a mindenről tudomással bíró isteni szubjektum haragját, rosszallását hivatottak érzékeltetni, a kép leglényegesebb üzenete tán mégis a földi ember kiszolgáltatottságáról, magára hagyatottságáról szólt. Isten mindent lát, sugallta a kép, de nem segít. János nem állta meg, hogy ne hívja fel Hell figyel-

mét a festményre, mestere viszont csak morgott magában valami lekicsinylőt, és legyintett.

Meglátogatták ezután a „Zwingert”, ahogyan a helyiek nevezték a két magas fal általi keskeny szorossal körülvevett épületegyüttest, amelyet a híres Pöppelmann tervezett, és megcsodáltak gyönyörű kertjét. Hellt elsősorban a természetrajzi gyűjtemény vonzotta, a rengeteg kagyló, ásvány, kőzet. Az anatómiaszertárban emberi szerveket tároltak átlátszó spirituszban. János tisztelte az anatómia tudományát, de undorodott a látványtól. Mindazonáltal nem állta ki, hogy ne vegye szemügyre az egyik üvegedényben őrzött, alig kétarasnyi, apró oroszlánt. Kíváncsi volt, hogy sikerült így lekicsinyíteni?

Hamar kiderült, hogy az elkápráztatásukra szervezett bemutató alaposan elő volt készítve, minden részlegen akadt valaki, aki tudott érkezésükről, körbevezette őket saját kiállítótermén, és bőséges magyarázattal szolgált mindenre, ami érdekelt őket. Megnézettek velük a fejedelmi kincstárat, a mindenféle tudományos gépek, berendezések gyűjteményét. Még egy Paul Gerttnek nevezetű, Drezda környéki lelkész tudósocská is várta őket saját készítésű távcsövével, amelyet mindenáron rájuk akart tukmálni, mondván, hasznát vehetik majd a messzi északon. Egyszerű alkotmány volt, házi használatra, a vidéki lelkészlakba éppen elegendő, annak padlásáról szabad idejében a lelkész úr gyönyörködhetett a Hold képében, de nekik az útipoggyászukban ennél sokkalta precízebb, komolyabb távcsövek lapultak. Hogy ne sértsék meg, s hogy ne teremtsenek maguk körül ellenséges érzületet, János, Hell méltatlankodása dacára, húsz florénáért megvette tőle. Őt kalap árát megér a békesség, mentegetőzött, majd egy futárral hazaküldette a felesleges szerzeményt.

Mikor Mötzbürg úr érkezettnek látta az időt, hogy végre elinduljanak a választófejedelem udvarába, János feje már tele volt a sok látnivalóval. Amennyiben a városnézéssel az volt valakinek a szándéka, hogy jól kifárasza őket a hivatalos audiencia előtt, elérte célját. Nem messze a választófejedelem palotájától Mötzbürg úr udvariasan kitessekelte őket hintójából, mondván, azonnal értük jön valaki a kastélyból. Vagy fél órát vártak a napon, a park közepén. Szokatlanul meleg volt május elejéhez képest, az éjszakai eső után a levegő tele volt párával, mindketten kitikkadtak, ezért letelepedtek a padra egy közeli tölgyfa árnyékában. Ha nem várt volna rájuk a kellemetlennek ígérkező audiencia, akár jól is érezhették volna magukat a gyönyörű parkban, a százéves fák hűvösében. A törzsek között kövezett sétányok kanyarogtak. Nem messze tőlük szökőkút csobogott, közepén meztelen puttó fél lábon állva emelte kancsóját a magasba. Amarrébb, a tisztáson juhnyáj legelészett békésen, kicsiny csengettyűik hangja elhallatszott hozzájuk. Néha elsétált valaki a közelükben, olyankor mindig felkapták a fejüket, hátha értük jönnek, de csupán egy-egy jelmezes nő vagy férfi volt az illető. Magányosan, olykor párban jártak-keltek a park fái között, vadásznak vagy pásztornak öltözve. Mintha színházban lettek volna, és Jánost ez érdekesmód jobb hangulatra derítette. Úgy érzi magát, mondta Hellnek, mintha páholyban ülne, de nem a nézőtéren, hanem a színpadon, majd képzelete hirtelen meglódult, és arról kezdett fantáziálni, hogy ha elég nagy színházat építene valaki, el lehetne játszani a kísérlettel, hogy a nézőket ne a nézőtér székeire ültessék,

hanem a színészek közé, a színpadra, hogy szerves részei legyenek a játéknak, és, fűzte tovább János a gondolatot, horribile dictu maguk is részt vegyenek a darabban. Egészen fellelkesedett az ötlettől, hogy akár szabadtéren is lehetne darabokat rendezni, a nézők ott ülnének mindenfelé, a földön, a fákon, a tetőkön, s egyszerre látnák a játék minden részletét. A látvány nem korlátozódna csupán az előnézetre, egy időben több cselekmény is játszódhatna, s a nézők járkálhának a színek között, s meg-megállnának annál a jelenetnél, amelyik a leginkább leköti a figyelmüket... Hovatovább, akár még bele is szólhatnának a darab menetébe, elmondhatnák véleményüket, hogy hogyan folytatódjon tovább a történet.

– Jánosom, testvérem Krisztusban – fordult feléje Hell. – Miket beszélsz? Nem látni elég ocsmányságot a már létező kőszínházainkban, kivinnéd mindezt a szabad világba? Ha nem ismernélek, azt kellene higgyem, hogy a mindenütt tobzódó szabadosság téged is megfertőzött. Én még a meglévő színházakat is betiltanám, vagy jobb esetben megkövetelném, hogy olyan műveket játsszanak az embereknek, amikből erkölcsi okulást nyernek, s nem a bűn újabbnál újabb elkövetésére példákat! Mert mit látnak manapság az emberek a színházakban? Öldöklést, rablást, hűtlenséget, istenkáromlást, erkölcstelenséget. Még az operákban is, pedig, isten lássa lelkemet, szeretem a zenét, minden előadás azt sugallja, hogy tessék, ilyenek vagyunk, álnokok, cselszövők, hazugok, csináljátok ti is, hiszen nekünk is szabad, mi vagyunk a példa rá, hogyan kell! Még szerencse, hogy jobbára városi előkelőink és polgáraink részesülnek ezekben a bűnelőadásokban, az ő erkölcsük már amúgy is romlott, sokkal többet már nem árthatnak maguknak. Te meg kivinnéd a fertelem előadásait az egyszerű, tiszta lelkű nép közé, hogy őket is megfertőzd? Jaj lesz nekünk, s a világnak, ha már a tömegek is azonosulni kívánnak majd a kitalált, hamis hősökkel, s hozzájuk akarnak hasonlítani!

János igyekezett meglelni Hell szentenciájában az igazat és hasznosat. S valóban, némi igazságot vélt felfedezni a színházat ostorozó érveiben.

– De lehetne más darabokat kivinni a nép elé, hogy még pallérozottabbá váljon természetes, romlatlan erkölcsé – próbálkozott újfent, mert a fejében alakot öltött falak nélküli színház nem hagyta nyugodni. – Elképelek egy monumentális passiójátékot, ahol római katonák ostorozzák Krisztus urunkat, amarrébb, mondjuk ott, ahol az erdő véget ér, vagy inkább emitt, a kútnál, már emelnék a keresztfát, kopácsolás hangja hallatszana, asszonyok siráma, az apostolok rémült arccal térdre borulnak a szenvedő Krisztus előtt, s a néző tömegek, mindenfelől, mint gyümölcsök, lógnának a fákról, meghatottan könnyeznének a jeleneten ...vagy bemutatathatnánk egy ótestamentumi epizódot, mondjuk a kőtáblák lehozatalát a hegyről, hatalmas jelenet lehetne, a visszatérő Mózeset tömegek fogadják, akik időközben alámerültek a bűnben, amott áll az aranyborjú, pogány zene hallik, dobszó, s akkor Mózes fogja a táblákat, odavágja a földhöz...

Hell János vállára tette a kezét.

– Lassíts, testvérem.

– Bocsánat, atyám. Elragadtattam magam.

– Mennyi sört ittál délelőtt?

– Két korsóval.

– Máskor érjed be kevesebbel.

– Úgy lesz.

Mire végképp elfogyott volna a türelmük, a park bejáratánál fölbukkant egy csapat szolgál, két hordszékkal. János még sosem ült hordszékekben, kényelmetlenül érezte magát, nem szokott hozzá, hogy mások cipeljék, mint egy nyomorékot. A palota hatalmas előterében kiszálltak (az utat odáig vígan megtehetnék volna gyalog is), és két faarcú szolgál bevezette őket Wurmbbrandt gróf hivatali szobájába. Közölték velük, hogy a gróf úr pár perc múlva ott lesz, csak üljenek és váraкоzzanak türelemmel. A szolgák modorából, pillantásukból, a rövid, minden felesleges szót nélkülöző tájékoztatásukból is kiérződött a hivatalos távolságtartás. Ültek hát és vártak, eleinte csendben, de ahogy múltak a percek, s csak nem jött senki, beszélgetni kezdtek. Kerülték a helyzet adta kérdést, hogy vajon szándékosan váraкоztatják-e őket. Mintha maguk között is szégyellték volna beismerni, hogy bizony itt próbára akarják tenni türelmüket. János azon volt, hogy ellenkezőjére fordítsa a hangulatot, arról kezdett beszélni, milyen csodálatos volt a drezdai képtár, mennyi szépséget képes magában rejtteni egy festmény. Hell azonban megcsóválta a fejét, kissé ingerülten felelt:

– Szomorúan hallom, testvérem, hogy ismét ellentmondásra kényszerítesz. Az én szememben a kép nem több ócska hamisítványnál. Silány másolata Isten gyönyörű világának. Haszontalan kísérlet mindegyik, gyermekded próbálkozás arra, hogy a kerek és tökéletes világot vászonra másoljuk. Egyetlenegy festmény sem képes visszaadni a világot a maga összetettségében, asszonynépet ígöző színeivel csupán csalfa érzékszervünkre, a szemünkre hat.

Jánost meglepte Hell véleménye a festészetről.

– No de a szépség... – kezdte volna a replikát, de Hell közbevágott:

– Szépség! Az nem tudományos kategória. Értelmezd nekem, mi a szépség! Ha fölrajzolod a szférák működését, a bolygók tökéletes körforgását pályáikon, az igen, az szépség, mert azokban az Úr teremtő ereje érhető tetten. Az elv, ami szerint a világmindenséget mozgatja, a harmónia, ami az univerzumot egyben tartja! Még ha azt festenek le olykor a művész urak, hagyján, akár értelmes tevékenységnek is tűnhetne munkájuk. Mert a látvány mögött ott lenne az elv, a rendszer. De egy bokor? Egy fa? Egy ház? Egy asztalra könyöklő részeg csavargó? Egy lovon ülő nemesember? Aki minden bizonnyal hatszor csúfabb volt életében, mint amilyennek a kép láttatni akarja. Mivel gazdagítják tudásunkat ezek az alkotások? Megmondom neked: semmivel. Hamis, nem létező világokat tárnak elénk, amivel elvonják figyelmünket arról a kézzelfogható, mérhető és kutatható valóságról, Isten alkotásáról, ami körülvesz bennünket. Olyanok, mint az asszonyok, tompítják gondolkodásunkat. Annyi hasznuk sincs, mint egy pohár bornak vagy egy pipa dohánynak: azok legalább serkentik az elmét.

Ami az asszonyokat illeti, ebben János akár egyet is értett Hellel. A képek ügyében azonban megvolt a maga véleménye, a művészi sugallatokat ugyanúgy az Úr ajándékának tekintette, mint a matematikai rendszerek megértésének képességét. Mindazonáltal tisztelte Hellt annyira, hogy nem szállt vele vitába. S látta rajta, hogy a váraкоztatás amúgy is már kezdte megviselni idegeit, hát inkább békén hagyta.

Ekkor kivágódott az ajtó, és egy frakkos, parókás, lovaglósizmás férfi toppant be a szobába. Ő volt Wurmbrandt gróf, minden kétséget kizáróan. János fel akart állni, de Hell egy pillantásával székeben marasztalta.

– Isten hozta önöket, atyák! – üdvözölte őket, mialatt az asztala mögé lépdelt nyikorgó csizmájában, és a kabát lebernyegét hátravetve helyet foglalt. – Milyen volt az útjuk idáig, ha szabad kérdezniem?

– Idáig minden rendben ment – válaszolta Hell. – Köszönjük a gróf úr megtisztelő érdeklődését. Bízunk benne, hogy ezután sem lesz másként.

Erőtéljes feje volt a grófnak, János szerint a testéhez képest meglehetősen nagy, s egyébként is, nyaktól felfelé valahogy minden túl volt méretezve rajta: orra, mint egy előreugró, kerek krumplivég, ajkai húsosak, és szinte nőiesen kerek, homloka magas, a fehér paróka majdhogynem a feje búbján ült. Bal orcáján egy apró szépségtapas, kicsi, barna pötty, ami azonban nem sokat javított általános rútságán. Egész ábrázata keserű, beteges ember képzetét keltette.

– Mikor szándékoznak továbbutazni? – kérdezte, és tettetett érdeklődéssel pillantott rájuk.

– Amint lehet. Szándékaink szerint már holnap.

– Persze, persze, érthető. Mindazonáltal az itteni bürokrácia, tudják, nehézkes kissé. Előfordulhat, hogy várniuk kell...

– Ennek semmiképpen sem örülnénk, szabad legyen megjegyeznünk. Úti okmányaink minden kétséget kizáróan rendben vannak, hiszen azokat a bécsi ügyvivőjük is kézjegyével igazolta.

A gróf összekulcsolta kezét az asztal fölött, és megpróbált jámbor képet vágni hozzá. Nemigen sikerült neki. János szinte érezte belőle a rosszindulatot, akár az áporodott lehetetet.

– Hadd jegyezzem meg, jezsuita atyák, hogy a fejedelemségben, hála Ágost őfelsége bölcs előrelátásának, a Jézus Társaság csak ellenőrzött körülmények közepette fejthet ki bármilyen tevékenységet.

– Gróf úr – felelte Hell, és apró szemeiben ott vibrált a türelmetlenség –, mi nem avatkozunk bele senki belügyeibe, s a legkevésbé szándékozunk bármilyen tevékenységet folytatni a fejedelemségben. Mi csupán átutazók vagyunk Szászországon, két tudós, akiket Dániába hívott a dán király. Engedelmeivel, amint kézhez kapjuk okmányainkat, indulnánk is tovább.

A gróf arcán kaján mosoly jelent meg, amitől egyébként sem vonzó vonásai még visszataszítóbb alakulatba rendeződtek. A hivatalosan kenetteljes álarc egy pillanat alatt lehámlott róla.

– Megbocsássanak az urak, de szerény tapasztalataim alapján merem állítani, hogy magányos jezsuitákkal én még sosem találkoztam. Akárhova veti őket a sors, a szervezetük érdekeit képviselik, függetlenül a körülményektől. Nehezen tudom elképzelni, hogy az északi küldetésükön túlmenően semmi más megbízással nem látták el önöket. Ez olyan... olyan természetellenes lenne.

– Ha megbocsát, szeretem a gróf úr alaptalan gyanakvása a természetellenes. Csillagászok vagyunk...

– De elsősorban jezsuiták, nemde?

– ...és jezsuiták. Nem akadályozhatja meg, hogy átutazzunk az országán.

– Biztos ebben?

A gróf kihívóan nézett Hellre, és ujjaival dobolni kezdett az asztalon. Hell kifújta a levegőt, és kitarta ölében tartott tenyerét.

– Ha így áll a helyzet, kénytelenek leszünk panasszal élni a hercegnőnél...

A gróf, mintha egy gyermeket óvna a csínytevéstől, megcsóválta a fejét, majd mutatóujjával megróttá Hellt.

– Ismerem én a jezsuita intrikákat, de azok minálunk nem válnak be. Engem nem fognak megtéveszteni! Már nem a hercegő vezeti az országot, atyám, hanem a fia, Frigyes Ágost, a választófejedelem. Szeretjük Antónia hercegnőt, amiképpen tiszteletben tartjuk bajorföldről magával hozott vallását, de mifelénk egyértelmű, kinek meddig tart a hatásköre. Őszinte leszek önökhöz: hálát adok a Mindenhatónak, hogy a jezsuita rendet visszametszettük Szászországban, s ha rajtam múlna, azon sem bánkódnék, ha ez a fa gyökerestül kiszáradna! Volt részem megtapasztalni, mire képesek a jezsuiták, hogyan épülnek be az előkelő körökbe, hogy emelnek föl maguk közé jobbjáradékokat, hogy kitanítsák őket, kényelmes életet biztosítsanak a számukra, majd, akár a katonákat vagy kémeket, bevetik a hátszágban, hogy rajtuk keresztül befolyásolják az udvarok politikáját. Engem nem tudnak megtéveszteni a tudományukkal meg a teleszkópjaikkal, felőlem kémlelhetik álcázásképpen az eget, de én akkor is tudom, hogy mindeközben leskelődnek ideleln, kémkednek a Társaságnak, szervezkednek, lázítanak, uszítanak, méregkeverők, intrikusok egytől egyig! Engem nem fognak megtéveszteni...

János kíváncsi volt, hányszor fogja még közölni velük, hogy őt nem lehet megtéveszteni.

– ...és bizony ebből lett elege a spanyol meg a francia udvarnak, amiért emelem előttük a kalapomat, annak ellenére, hogy mégiscsak pápista bagázs egytől egyig, de szembe mertek szállni a jezsuitákkal, és kisöpörték őket az országukból!

Arca eltorzult, most egy harmadik Wurmbrandt gróf ült előttük, a gyűlöletből elvakított ellenség. János döbbenten pillantott Hellre, felfogván helyzetük kilátástalanságát.

Hell megmarkolta székének karfáját, azon vezette le indulatát, s közben visszafojtott haraggal felelt:

– Nem is foglalkozom aljas rágalmaival, gróf úr, egyedül arra szeretném emlékeztetni, hogy diplomáciai konzekvenciái lesznek annak, ha feltartóztatni méltóztatik bennünket utunkon. S nem csak Bécs, de meggyőződéselem, Koppenhága részéről ugyancsak.

A gróf meglehetősen komikusan igyekezett utánozni a nevetést, vállait erőltetetten rángatta le-föl, miközben szabályos ha-hákat eregetett ki nyitott ajkai között. A parókája majdnem lecsúszott fejéről a nagy igyekezetben, éppen hogy sikerült elkapnia kezével, és a fején tartania.

– Az a gyanúm, ön nincs tisztában a diplomáciai protokollal, atyám. Hetek, sőt akár hónapok is eltelhetnek, mire bármi reakció, válasz érkezne az önök panaszára. És tudja, mit? Majd akkor elengedem magukat, hadd menjenek Isten segédelmével. Néhány hónapos késés éppen elég lesz ahhoz, hogy már ne legyen értelme továbbmenni északnak, mert télen nem tudnak átkelni a norvég hegyeken!

Kezével az ajtó felé intett:

– Na, menjenek, atyák, Isten hírével, érezzék magukat jól Drezdában, ismerjék meg alaposan, mert úgy néz ki, jó ideig élvezik majd vendéglátásunkat!

Kívül a folyosón János nem tudott megszólalni. Hell is csak állt egy darabig az egyik mellszobor előtt, karjával nekitámaszkodott a bronzfejnek, és félig magyarul, félig németül mondta hangosan maga elé:

– Te vagy schweinhund!

– Most mit tegyünk? – kérdezte János.

– Majd kitalálunk valamit. Nem fog bennünket egy felfuvalkodott pojáca megállítani.

János fülében még visszhangoztak a gróf vádló szavai.

– De amiket mondott, atyám, azok a rágalmak... hát ilyenek ismer bennünket a világ?

– Érdekel is engem a világ, meg hogy ki milyennek hisz bennünket! – válaszolta Hell bosszúsan. – Semmivel sem vagyunk rosszabbak másoknál. Ha meg akarunk maradni, ugyanazokhoz az eszközökhöz kell folyamodnunk, amiket ellenünk alkalmaznak. De mi közöm nekem mindehhez, tudós vagyok, nem intrikus!

Mialatt János azt érezte, hogy elborítják a tehetetlenség hullámai, észre sem vette, hogy valaki odasettenkedett melléjük. A közeli neszre megfordult, és szinte hátrahőkölt, amikor szemben találta magát egy barna csuhás ferencessel. A kövérkés, túskehajú barát idegesen tördelte a kezét, és riadt szemekkel méregette őket.

– Hell páter? – kérdezte suttogva, mintha attól tartott volna, hogy a mozdulatlan ajtónállók a folyosó túlfelén meghallják a nevet. Ide-oda pislogott, nem tudván, melyikük a név gazdája.

– Én volnék az, testvérem. Maximilianus Hell, személyesen – felelte páter Hell önérzetesen, olyan hangosan, hogy a neve visszhangot vert a palota falain.

Amaz intett, hogy kövessék. Elindultak a nyomában, és csak amikor letértek az egyik oldalfolyosóra, fedte fel kiletét.

– Hertz atya vagyok, Antónia hercegnő gyóntatója. A felséges asszony már alig várja, hogy találkozzon Maximilian Hellel, Ausztria császári csillagászával.

Nem szóltak semmit, csak mentek utána. Végigvonultak a díszes folyosókon, melyek falait a nagy elődök egész alakos portréi díszítették. A fordulókön letűnt korokat megidéző lovagi páncélok álltak, mozdulatlan fémtestükön fölragyogott a napfény. Sietős cselédek, libériás inasok jöttek velük szembe, nyalka udvaroncok paroláztak az ablakok széles párkányain üldögélve. Zongora hangja hallatszott, ügyetlen ujjak botladoztak a billentyűkön. A folyosó egy magas, díszes, kétszárnyú ajtónál ért véget. A páter kinyitotta előttük mindkét szárnyat, s ők beléptek a hercegnő lakosztályába.

A kép, ami elébük tárult, Jánosban a mennyei harmónia érzetét keltette. A terem szemközti végében, a széles, pipiskedő lábakon álló karszékben, akár egy trónuson, ült az özvegy, Antónia hercegnő. Vörös bársonyruha volt rajta, melynek felső szabása, a legújabb divat szerint, ruhára felöltött caracóra emlékeztetett. Elöl, a fűzők vonalát és a kabátka széleit mindenütt halványbarna

prém díszítette, s a kabát ujjai alól, félkarnyi magasságban, gazdagon fodrozódott a többsoros kézelő. Szőke haját nem a párizsi divat szerint tornyozta magasra, hanem szorosan a fejére simított fonatokba rendezte, homlokától hátrafelé ívelve. Nyakában nem viselt ékszer, csupán egyszerű fekete bársonyszalagot. János, ha visszagondolt a schönbrunni audienciára, az elhízott, heves résző császárnéra, úgy vélte, a hercegnő bátran odaülhetett volna Mária Terézia mellé, sőt fogadni mert volna, hogy a hercegnőből kisugárzó méltóság el is homályosította volna Ausztria uralkodónőjét. Tudta róla, hogy férje, Frigyes Keresztély szász választófejedelem halála után, 1763-tól régensként irányította Szászországot, egészen a közelmúltig, amikor is a tavasszal fia, Ágost elérte nagykorúságát.

A terem közepén egy asztal állt, rajta földgömb. A földgömb előtt egy fiatalember, két kezével az asztal lapjára támaszkodott, tizennégy-tizenöt éves lehetett, és kíváncsian nézett feléjük. Az ablaknál zongora, a támlátlan ülőkén szőke kislány, hétéves forma, éppen akkor hagyta abba a játékot, amikor ők beléptek. Tanára, olaszos külsejű, parókátlan, nagy orrú emberke, méltatlankodással vegyes kíváncsisággal leste, ki zavarta meg munka közben. Néhány udvaronc üldögélt a körben elhelyezett sárga kanapékon, rizsporos hajuk egyszerre fordult irányukba. Az inasok, ezüsttálcával a kezükben megdermedtek mozdulatuk közben, némelyik éppen előregörnyedt a tálalóasztal fölé, a másik indult volna arrébb, de megtorpant, mindenki őket bámulta. Jánosnak az a képtelen gondolata támadt, hogy ők ketten Hellel éppen megállították a múltó időt.

A csalóka illúzió azonban váratlanul megtört, amikor a hercegnő felállt helyéről, és néhány lépést tett feléjük, majd mindkét kezét Hell felé nyújtotta.

– Hell páter, milyen öröm és megtiszteltetés számomra megismerni önt!

Hell megállt a hercegnő előtt, féltérdre ereszkedett, de az uralkodónő felségítette.

– Ne hozzon szégyent a fejemre, páter Hell, hogy ön hajt térdet énelöttem! Európa legnagyobb csillagásza csak ne térdeljen le senki előtt! Jöjjön, üljünk le oda az ablakhoz, s meséljen inkább a vállalkozásukról!

János elnézte a fényes öltözetű, egyenes derekú, méltóságos hölgyet és a kissé megfáradt, hajlott vállú Hellt, amint az ablak előtti pamlag felé indultak. A hercegnő belékarolt, egy fejjel volt magasabb Hellnél. A mennyezetig fölnyúló nagyablak üvegtábláit kifehéřítették a napsugarak, elvakítva azt, aki rájuk pillantott, egyúttal ragyogó aurát vontak a pamlagon helyet foglaló két alak köré. Azok ketten hamarosan elmélyedtek a beszélgetésben.

János közben arra lett figyelmes, hogy a fiatalember, aki a terem közepére helyezett asztal mellett állt, integetni kezdett. A mozdulat egyértelműen neki szólt. Hertz atya észrevétlenül megbökte könyökével a hátát, és diszkrét torokköszörülés mellett odasúgta:

– Miksa herceg, a választófejedelem öccse kíván beszélni veled, testvérem – mondta halkán. – Én nem várokoztatnám.

János kelleetlenül megindult a fiatalember felé. Az hátratett kézzel, várakozón méregette őt. Fehér, végig gombos bőr lábszárvédőt viselt, amely egészen a térde fölé nyúlt, és ami nemigen illett a palota dísztermébe. Felül halványzöld mellény

és aranszegélyes kék frakk volt rajta. Amikor odaért az asztalhoz, a herceg kéretlenül egyenességgel megkérdezte tőle:

– Maga is pap, mint Maximilian Hell?

Abbéli igyekezete, hogy hangjának felnőtt szigort kölcsönözzön, nem tévesztette meg Jánost: egy gyerekkel állt szemben, aki nagyon szeretett volna már nem annak látszani. Bemutatkozott, ha már az ifjú herceg megfedkezett a jó modorról. Ámbár, gondolta János, valószínűleg nincs hozzászokva, hogy valaki ne tudja róla, kicsoda.

A gyermek, mert János nem tudott másképpen nézni rá, mint egy felnőtt ruhába öltöztetett gyermekre, büszke ábrázattal helyezte kezét az előtte álló földgömbre.

– Már mindent tudok az útjunktól. A hírük megelőzi önöket. Megmutassam, hova is tartanak tulajdonképpen?

– Örömmre szolgálna, felség.

Miksa herceg elforgatta a gömböt, majd ujját a glóbusz egy pontjára helyezte.

– Itt, ez itt Vardö szigete!

János közelebb hajolt. Az ifjú herceg ujját nem jó helyre mutatott. A Jeges-tengert eltalálta ugyan, de a sziget, amit kiválasztott, egy fjord mélyén helyezkedett el, több száz mérföldre nyugatabbra Vardö tényleges pozíciójától.

– Engedelmeivel, felség – óvatosan megfogta a gyermek kézfejét, és kinyújtott mutatóujjával együtt keletebbre mozdította, át a Skandináv-félszigeten. Csakhogy Vardö szigetét ő sem találta a glóbuszon. Pár másodpercig habozott, majd a fiú ujját belenyomta a Jeges-tengerbe.

– De hát ott nincs semmi! – tiltakozott a herceg.

– Néha nem csak az van, ami látszik, felség. A glóbuszt tervező kartográfusok nyilván nem is tudtak a sziget létezéséről. Egészen piciny, a nyílt tengeren, nagyjából ötven mérföldnyire északra Oroszország partjaitól.

A herceg kétkedő arcot vágott.

– Egészen bizonyos ebben?

– Kétségtelen. Ott van.

– És ha mégsem?

Egy másodperc erejéig Jánosban is fölillant a lehetőség, hogy a sziget talán nem is létezik. Olyan magabiztos együgyűséggel tette fel a fiatal herceg a kérdést, hogy őt magát is elbizonytalanította.

– Az ki van zárva, felség. Igen pontos koordinátákat kaptunk a dán kancelláriától.

– Úgy tudom, a sziget már része annak a sarkkörön túli vidéknek, ahol a Nap télen nem is kel föl.

– Felsőged igen járatos a geográfia tudományában. Valóban, Vardö szigetéről nézve a Nap november derekán lenyugszik, és január végéig nem bukkan fel a horizonton.

– Két hónap sötétség? Nem lehet valami kellemes.

János úgy látta, hogy a herceg felnőtt pózolása mögül kikandikált a gyermek őszinte borzongása.

– Fél a sötétségtől, felség?

Miksa herceg kihúzta magát, és dacosan felemelte az állát.

- Hova gondol! Csak a gyerekek félnek a sötétől. Csupán az jutott az eszembe, hogy két csillagász vajon mihez kezd majd magával annyi ideig sötétben?
- Figyeli a csillagokat. Egész nap nézheti őket.

A kézenfekvő tényre való emlékeztetést a herceg nem vette zokon. Éppen csak elhallgatott egy kis időre.

- Távcsöveket is visznek magukkal?
- Természetesen. Odafönn északon nehezen tudnánk beszerezni őket.
- S milyeneket?
- Nos, néhány kisebb Dollond-félét a fényesebb objektumok megfigyelésére, ezeken kívül egy nagyobb, három lábra szerelhető akromatikus távcsövet.
- Akro... micsodát?
- Akromatikus, felség, angol találmány. Egy konkáv koronaüveg és egy konvex flintüveg egymáshoz illesztését jelenti, amivel kiküszöbölhető a színtorzulások.
- Mit nem adnék, ha egyszer magam is megnézhetném az ég csillagait egy távcsövön át!
- Érdeklík a csillagok, felség?
- A bolygók, a Hold, a Jupiter, a Vénusz, de jóanyám mindig azt mondja, hogy akiknek döntéseinek népek sorsa múlik, azok a tekintetüket tartsák ideleln, a földön. Az ábrándozás a költők és a tudósok dolga.
- Az uralkodásnak bizony megvan a maga felelőssége.

Elmélázott, majd tekintete újra a földgömbre tévedt, és visszatérő érdeklődéssel kérdezte:

- S hol szállnak majd tengerre?

János megkereste Trondheim nevét a gömbön.

- Itt, felség. Onnét még legalább három-négy hét Vardőig. De előtte is lesz egy rövid hajóutunk, egy-két napos, nem hosszabb, Lübeckből Haffniába, vagyis Koppenhágába, ahogyan errefelé hívják.
- Ó, az semmi. Én már hajóztam egyszer három hónapot egyhuzamban, Fiumétól Afrika nyugati partjaiig és vissza.
- Igazán? – kérdezte János. – És milyen volt? Már úgy értem, annyi ideig vízen lenni... hullámokon...
- Csak nem fél a víztől, páter?
- Nem, nem... dehogyis! Éppen csak még sosem hajóztam. Vagyis hát egyszer, a Dunán, Bécsből Budára, de hát az nem volt igazi hajóút. Azt mondják, az ember könnyen elszédül a hullámokon...

Miksa herceg egyszeriben felnőttebbnek tűnt.

- Nyugodjon meg, páter... kicsoda is...
- Schainovich, felség, Johann Schainovich.
- Szóval páter Schainovich. Maga talán szláv? Van egy szpalatói szabónk, Haidanagich, hasonló a nevük hangzása... Túl lehet élni a hajót. Nem könnyű, az igaz, de túl lehet élni. A férfiember erőpróbája. Csak viharba ne kerüljön.
- Úgy mondja?
- A vihar a legszörnyűbb... a gyomrunk... Ám de hagyjuk is, azt mondom.

– Egyetértek – helyeselt János. Majd, hogy valami másfelé terelje a szót, megkérdezte: – Szeret lovagolni, felség?

A herceg meglepődve nézett rá.

– Ezt honnan tudja?

János a lábszárvédőre mutatott.

– Nem föltételezem, hogy két jezsuita páter kedvéért húzott volna lábszárvédőt. Előtte van, vagy utána?

– Előtte – ismerte be a herceg. – És igen, szeretek lovagolni.

– A lovak kedves állatok. Én is szívesen foglalkoztam velük gyerekkoromban.

– Én nem foglalkozom velük. Van elég lovászunk. Wurmbrandt gróf szerint az a fontos, hogy kezelhetők és szófogadók legyenek, elkényeztetni nem szabad őket.

– Wurmbrandt gróf?

– Igen, ismeri talán?

– Volt hozzá szerencsém.

– Keddenként rendszeresen kilovagol velem a közeli erdőig. Bátyámtól kért engedélyt, hogy mint rokonunk és barátunk, a nyereg helyes megülésére oktasson. S minden egyéb, amit egy férfiembernek az én koromban már tudnia illik. A világ dolgairól, politikáról, hadászatról.

– A gróf nagyon segítőkész.

– Így igaz. Azt szokta mondani, hogy egy egyszerű lovasoktató, még ha a madridi udvarból hozatnánk is, legföljebb a ló biztonságos megülésére taníthat meg bennünket, viszont arra már nem, hogy két lóra szállás közt is lovagok maradjunk.

– Milyen igaz. Ezek szerint ma is találkozik a gróf úrral?

– Egy óra múlva a park végében fog várni.

– Nahát, ez remek! Miközben hallgattam felségedet, hogy milyen szívesen vetné pillantását a csillagos égre, eszembe jutott, hogy van nekünk a poggyászkodásban egy kétlencsés kézi távcsövünk, melyet minden bizonnyal nem is használnánk, csak úgy, biztosítékként hoztuk magunkkal. Örömről szolgálna, mert minden bizonnyal páter Hell is egyetértene velem, hogy ezt a távcsövet önnek, felség, ajándékba itt hagyjuk, cserébe a szíves vendéglátásért...

A herceg szeme felcsillant.

– Igazán? De anyám...

János a vállánál fogva félrefordította az ifjú herceget, háttal a kanapénak, amelyen a hercegnő és Hell beszélgettek.

– A felnőtt férfiaknak olykor megvannak a maguk titkai. Nem olyan nagy távcső az, hogy felséged ne tudná elhelyezni a hálószobájában úgy, hogy ne zavarja senki érzékenységét. Úgy vélem, éjszaka, midőn a kastély nyugovóra tér, ezeken a nagy, kétszárnyú ablakokon át tökéletes kilátás nyílik a szabad égboltra.

– Páter Schainovich, nem is tudom, hogyan...

– Semmiség, felség. Ám hogy a távcsövet észrevétlenül, konspiratív juttassuk el önhez, egy kis cselhez leszünk kénytelenek folyamodni.

– Úgy van, úgy...

– Felhasználhatjuk erre az ön kitűnő kapcsolatát Wurmbrandt gróffal.

- Valóban? De hogyan?
- A gróf úr, aki ugye a vámügyek felelőse Drezdában, rendelkezik jelenleg a mi úti okmányaink felett, amiket hamarosan amúgy is vissza kell szolgáltatnia, hogy mielőbb folytathassuk utunkat. Felségednek minden bizonnyal van megbízható szolgálja.
- Természetesen! Ott van például...
- Jól van. Remek. Az úti okmányaink kitűnő ürügyet szolgáltatnak majd arra, hogy a távcsövet eljuttassuk felségednek. A szolga elhozza őket a szállásunkra, mi pedig átadjuk neki a távcsövet, amit ő elvisz felségedhez. Ilyen egyszerű. Amilyen hamar elhozza a szolga a papírjainkat, olyan hamar veheti kézbe felséged a távcsövet, és gyönyörködhet általa a csillagos égbolton.
- Ilyen egyszerű?
- Hát persze. Remek távcső, efelől kezeskedem.
- Akkor még ma megkérem a gróf urat, intézkedjen.
- Hallgatni fog önre?
- Wurmbrandt gróf az én alattvalóm, páter Schainovich, nem én az övé. Majd kicsit közelebb hajolt, és cinkos kacsintással így szólt:
- Nahát, a gróf úr többször említette már, hogy vigyázni kell a jezsuitákkal, mert olyanok, mint a rókák és a farkasok egyszemélyben! De sose hittem volna, hogy ez a tulajdonságuk egyszer még a hasznomra válik!
- Fél órával később kísértáltak a palotából. Odakinn egy fedett hintó várt rájuk, amit a hercegnő bocsátott a rendelkezésükre, hogy visszavigye őket a szállásukra. Miután elhelyezkedtek a kényelmes üléseken, Hell így szólt:
- Megemlítettem a hercegnőnek Wurmbrandt gróf ellenséges lépését. Azt felelte, megtesz mindent, ami rajta múlik, de a fia sajnos már nem hallgat rá. Teljesen a gróf és körének befolyása alá került. Nincs más választásunk, várunk pár napot, és meglátjuk, mi lesz.
- János hallgatott, s reménykedett. És láss csodát, másnap délután az ifjú herceg szolgálja megjelent náluk az úti okmányokkal. János becsomagolta a házi készítésű távcsövet, amit a Zwingerben tukmált rájuk az a vidéki lelkész, és átadta neki. Sietve indultak tovább, Hell előtte még adott Hassauer atyának egy keveset csontfájás elleni titkos főzetéből, hálából, amiért a drezdai szerzetesek meleg ételt és fedelet biztosítottak a számukra. Már a hintóban ültek, amikor Hell elégedetten megjegyezte maga elé:
- Azért a bajor hercegnőnek van még szava Szászországban, gróf uram!
- János hallgatott, és amikor a kocsi meglódult alattuk, gyorsan keresztet vetett.